

KB } nationale
bibliotheek

dedicon **VIVIS**

Aan:

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Ter attentie van de Staatssecretaris Cultuur en Media Gunay Uslu
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

20 maart 2023

Betreft: **Reactie internetconsultatie Implementatiebesluit toegankelijkheidsvoorschriften e-boekdiensten**

Geachte Staatssecretaris,

Op 15 februari 2023 is de internetconsultatie voor het voorstel voor het *Implementatiebesluit toegankelijkheidsvoorschriften e-boekdiensten* gestart. Onderstaande partijen maken graag van de gelegenheid gebruik om, mede namens de bij haar aangesloten brancheorganisaties en ledenbedrijven, op dit voorstel te reageren.

In een samenleving waarin iedereen meetelt is ook toegankelijkheid een voorwaarde om zoveel mogelijk deel te nemen aan het maatschappelijk verkeer. Dat geldt zeker ook voor producten als e-boeken, maar ook websites en andere digitale vormen waarin 'tekst en beeld' worden aangeboden. We zijn blij dat met dit voorstel een meer concrete invulling wordt gegeven aan internationale verdragen en wetgeving uit o.a. Europa.

Al vanaf 2018 hebben onderstaande partijen, mede dankzij de steun vanuit het ministerie van OCW, samengewerkt in het genoemde project TPuB, Toegankelijk Publiceren aan de Bron, juist om uitgevers aan te jagen en te helpen om hun producten toegankelijk te maken conform de nieuwe regelgeving. Er is in die jaren veel kennis opgebouwd, en gedeeld. Tevens is duidelijk geworden dat uitgevers, zowel vanuit de algemene hoek als de educatieve kant, een grote bereidheid hebben om hun digitale uitgaven toegankelijk te maken, zodat iedereen de volledige inhoud tot zich kan nemen en daarmee ook daadwerkelijk mee kan doen. Deze uitgevers onderschrijven de doelstellingen en intenties van de wet volledig en brengen deze graag ten uitvoer.

Het is om te beginnen dan ook teleurstellend dat in dit implementatiebesluit digitale leermiddelen geheel buiten beschouwing blijven. Juist ook in het onderwijs is meedoen van groot belang en wij

vragen u dan ook om een wettelijk kader te ontwikkelen om digitaal educatief materiaal toegankelijk aan te bieden aan alle leerlingen in het Nederlandse onderwijs. Mocht de *Richtlijn 2019/882 inzake toegankelijkheidsvoorschriften voor producten en diensten* hier onvoldoende steun voor bieden, dan bieden andere verdragen inzake gelijke behandeling hier wellicht mogelijkheden.

Naast een breed aanbod Nederlandstalige e-boeken is het aanbod voor de lezersmarkt van met name Engelstalig al jaren groeiende¹. In dit implementatiebesluit wordt naar onze mening te weinig aandacht besteed aan de uitvoerbaarheid van de controle of ook deze (miljoenen) e-boeken uit zowel EU- als niet-EU landen compliant zijn aan de toegankelijkheidsrichtlijn. Het gelijke speelveld tussen Nederlandse en anderstalige e-boek producenten moet wel blijven bestaan.

Met zorg willen wij aandacht vragen voor het feit dat het ook met dit besluit nog steeds niet duidelijk is wanneer een e-boek aan de nieuwe toegankelijkheidsvoorschriften voldoet. Er wordt noch in de Europese richtlijn, noch in dit implementatiebesluit een eenduidige norm gesteld. Daarmee is niet vast te stellen of te meten of een e-boek (geheel) voldoet aan 'de toegankelijkheidseisen' en daarmee is de onzekerheid hierover niet opgelost

Daarmee lijken ons de bepalingen uit artikel 4 lid 4 en 5 van het Besluit in de praktijk vanaf juni 2025 eigenlijk onmogelijk. Van dienstverleners kan niet verwacht worden dat zij onmiddellijk corrigerende maatregelen treffen en het Commissariaat van de Media op de hoogte brengen, met name van de aard van de non-conformiteit en alle getroffen corrigerende maatregelen. Zeker niet wanneer dit per titel moet geschieden. Wij vrezen dat dit eerder zal resulteren in een situatie waarin dienstverleners zich gedwongen zullen voelen om titels van de markt te halen. Dit verschromelende aanbod is onwenselijk, zowel vanuit een culturele insteek (wij willen immers een rijk en breed aanbod waarbij alle makers ook de kans hebben om hun/haar werk optimaal te laten, exploiteren) als vanuit de leesbevorderende ambities (waarbij aan alle lezers een zo breed mogelijk en passend aanbod aan boeken is). Ook voor de landelijke digitale openbare bibliotheek (verantwoordelijkheid van KB, nationale bibliotheek) zou een verschromeld aanbod de ambities op het gebied het vergroten van leesplezier en het bestrijden van laaggeletterdheid aanzienlijke compliceren.

In de afgelopen jaren is een groot aantal boeken ook digitaal beschikbaar gemaakt hetgeen heeft geresulteerd in een breed aanbod aan titels. Het is helaas niet te verwachten dat al deze titels in 2025 toegankelijk zullen zijn. Van het aanbod van bijna 70.000 Nederlandstalige titels hebben bijna 20.000 geen enkele verkoop gerealiseerd in het afgelopen jaar (anders dan wellicht via de digitale bibliotheek) en van de resterende 50.000 kent bijna 40% een verkoop van tussen de 1 en 5 exemplaren op jaarbasis. Deze titels toegankelijk maken is bijna per definitie een onevenredige last. Helaas kent het Besluit in zijn huidige vorm nog weinig concrete invulling van het begrip onevenredige last, zodat ook hier dreigt dat uitgevers hun titels van de markt gaan halen vanuit een ongewisse situatie of hun titels aan de toegankelijkheidseisen voldoen, dan wel een beroep op onevenredige last kan worden ingeroepen. Ook dit zal leiden tot een verschromeling van het aanbod, zowel op de consumentenmarkt als in het bibliotheekaanbod. Verder geldt ook dat toegankelijkheid van een e-boek zal verschillen naar de aard van het e-boek en het bronbestand. E-boeken met veel illustratief materiaal, denk aan stripboeken, kookboeken en bepaalde kinderboeken, zullen alleen toegankelijk zijn indien de illustraties worden voorzien van een tekstuele uitleg, hetgeen een specialistische, tijdrovende en daarmee kostbare taak is. Ook het bronbestand verschilt per e-boek, van een overgetypt werk in een pdf tot een 'digital born' bestand. Dat maakt voor het achteraf toegankelijk maken veel verschil.

¹ Zie ook <https://kvbboekwerk.nl/monitor/markt/verkoopcijfers-2022>

Wij verzoeken u dan ook om de onevenredige last zoals benoemd in bijlage VI van de Richtlijn waar mogelijk nader te specificeren, ook vanuit de wens tot rechtszekerheid aan de kant van de producenten. Tevens verzoeken wij u in dit kader uitgevers de mogelijkheid te geven groepen e-boeken op basis van hun inhoudelijke samenhang of een economisch criterium collectief (en dus niet per titel) te kunnen melden bij het Commissariaat voor de Media

Tenslotte wijzen we u ook graag op de woordkeuze van artikel 5 waarbij in de kop wel sprake is van *Fundamentele wijziging*, maar in artikel 5 lid 4 a er nog slechts *wijziging* staat. Dit zou betekenen dat bijvoorbeeld een ander omslag al gemeld moet worden hetgeen ons, zeker gezien de werkdruk voor het Commissariaat, onwenselijk is.

Wij delen als organisaties namens producenten én gebruikers de wens met uw ministerie om digitale producten zoals e-boeken toegankelijk te maken. Niet voor niets heette een van de eerste gidsen die het TPuB project publiceerde 'Doe mee!'. Nadrukkelijk willen we u vanuit die wens vragen om met name de praktische uitvoerbaarheid van dit besluit, zowel op de korte termijn (toegankelijkheidsnormen) als op de langere termijn (positie backlist, buitenlandse titels, educatief materiaal etc.) nogmaals tegen het licht te houden van alle mogelijkheden die onze eigen én Europese wetgeving en andere internationale verdragen bieden. Uiteraard zijn wij gaarne bereid met uw ministerie hier verder over na te denken.

Hoogachtend namens Stichting Dedicon, GAU, Koninklijke Bibliotheek, MEVW, de Oogvereniging, de Vereniging Onbeperkt Lezen en VIVIS (Vereniging van Instellingen voor mensen met een Visuele beperking),

A handwritten signature in blue ink that reads "M. Oudshoorn" with "gmond" written below it. A long horizontal line is drawn underneath the signature.

Monique Oudshoorn